

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ. ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

УДК 37.091.12:005.963.1]:37.014.3(477.81)
DOI: 10.37026/2520-6427-2023-115-3-3-10

В'ячеслав ДОЛІД,
кандидат історичних наук, доцент,
заступник директора з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-8445-5410
e-mail: v.v.dolid@gmail.com

Алла ЧЕРНІЙ,
кандидат політичних наук, доцент,
директор Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-7258-248X
e-mail: a.chernij@roippo.org.ua

РІВНЕНЩИНА НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ (на прикладі Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти)

Анотація. У статті презентовано досвід Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо науково-методичного та навчально-організаційного супроводу підготовки вчителів 5–6 класів до роботи в умовах реформування базової середньої освіти Нової української школи. Основну увагу зосереджено на 2021 та 2022 роках, однак для більш ґрунтового розуміння сутності питання розглянуто як більш ранні, так і пізніші події.

Схарактеризовано основні кроки щодо реалізації Державного стандарту базової середньої освіти. Визначено стратегію модернізації системи безперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, спрямовану на мережеву взаємодію, пошук нового

змісту та технологій співпраці з органами управління освітою територіальних громад, центрами професійного розвитку педагогічних працівників та закладами освіти, що сприяє активізації творчого потенціалу кожного педагога, вдосконаленню й підвищенню його професійного розвитку та майстерності, створення методичних матеріалів, посібників, електронних освітніх ресурсів щодо особливостей організації освітнього процесу.

Ключові слова: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, навчально-організаційна робота, науково-методичний супровід, державний стандарт.

Vyacheslav DOLID,
Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor,
Deputy Director for Scientific
and Pedagogical and Educational Work,
Rivne Regional Institute
of Post-Graduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8445-5410
e-mail: v.v.dolid@gmail.com

Alla CHERNIY,
*Philosophy Doctor in Political Sciences,
Associate Professor,
Director of Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7258-248X
e-mail: a.chernij@roippo.org.ua*

EQUALITY ON THE WAY OF REFORM OF BASIC SECONDARY EDUCATION: TEACHER TRAINING EXPERIENCE *(on example of Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education)*

Abstract. *The article presents the experience of the Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education regarding the scientific-methodical and educational-organizational support of the training of teachers of grades 5-6 for work in the conditions of the reform of basic secondary education of the New Ukrainian School. The main focus of the article is on the years 2021 and 2022, however, for a more thorough understanding of the essence of the issue, the authors turn to consideration of both earlier and later events.*

It has been characterized the main steps regarding the implementation of the State standard of basic secondary education. It has been determined a strategy for the modernization of the system of continuous professional development of pedagogical workers aimed at network interaction, the search for new content and cooperation technologies with the education management bodies of territorial communities, centers for the professional development of pedagogical workers and educational institutions, which promotes the activation of the creative potential of each teacher, improving and increasing his professional development and skills.

In order to implement the tasks of the Concept of the New Ukrainian School, it has been emphasized that new state educational and professional standards, a number of scientific and methodical events are annually held on the topical issues of the development of the New Ukrainian School. Also, formation of key competencies and cross-cutting skills of students of education, the peculiarities of evaluating the results of education students, implementation principles of partnership pedagogy, application of modern technologies, new methods and forms of work; such forms of work are used as regional and zonal schools of innovation of managerial and pedagogical workers, a young teacher's forum, schools of management and pedagogical skills, author's creative workshops of teachers, pedagogical studios, workshops, meetings, an educational hub, permanent consulting points, etc.

Key words: *Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, educational and organizational work, scientific and methodological support, state standard.*

Постановка проблеми. Національний освітній потенціал відіграє чи не найвагомішу роль у забезпеченні процвітання та якості життя будь-якої країни. Однак варто зауважити, що впродовж 1992–2016 років якість освіти в Україні суттєво погіршилася. Це зумовило безальтернативність радикальних змін у цій галузі й відповідно призвело до проведення її докорінної та системної реформи.

Одним із пріоритетних напрямів модернізації системи освіти в Україні, безумовно, залишається Нова українська школа. Починаючи із 2021 року, об'єктом реформування й кардинального оновлення стала база середня освіта, що реалізується в умовах принципово нового Державного стандарту базової середньої освіти (2020). Означений стандарт ґрунтується на компетентнісному та особистісно орієнтованому підході до навчання, враховує вікові особливості психофізичного розвитку учнів, передбачає здобуття ними вмінь і навичок, необхідних для успішної самореалізації у професійній та громадській діяльності, особистому житті.

Проте успішна реалізація нового стандарту значною мірою залежить від креативності та прогресивності вчителів, їхньої готовності до змін, здатності працювати по-новому. Саме вчителі є гарантами успіху реформи на кожному її етапі.

У Концепції «Нова українська школа» (2016) зазначається, що «реформування педагогіки загальної середньої освіти <...> потребує ґрунтовної підготовки вчителів за новими методиками і технологіями навчання...». Однак варто наголосити, що підготовка педагогів до роботи в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти – складний і багатогранний процес, який потребує ретельного планування та координації на всіх рівнях, зокрема передбачає як удосконалення професійних компетентностей учителів, так і здійснення їхнього науково-методичного супроводу та надання перманентної підтримки в упровадженні відповідного навчально-методичного забезпечення. Відповідальними виконавцями цих завдань у регіонах є заклади післядипломної педагогічної освіти.

Мега статті – презентувати досвід Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної

освіти щодо підготовки вчителів 5–6 класів до роботи в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто наголосити, що педагогічні та науково-педагогічні працівники Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (*далі – Інституту*) роботу над реалізацією Державного стандарту базової середньої освіти розпочали ще у грудні 2020 року. Саме тоді відбувалася розробка нових і масштабне оновлення вже наявних програм підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів. Тематика програм відповідала концептуальним засадам реформування другого рівня повної загальної середньої освіти. Загалом до 2023 року було оновлено 24 та розроблено 36 нових програм, серед яких особливої уваги заслуговують такі тематичні напрями, як:

- реалізація компетентнісного підходу в освіті;
- сучасний урок: основні вимоги, типи та структура;
- сучасні технології та методики навчання;
- особливості оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в умовах компетентнісної освіти;
- технології розвитку критичного мислення здобувачів освіти;
- організація STEM-орієнтованого освітнього середовища;
- розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- педагогічна діяльність педагогічних працівників у контексті забезпечення якості освіти та ін.

На основі кожної програми не лише було укладено електронний навчальний курс, а й здійснено подальше його розміщення в інформаційно-освітньому середовищі дистанційного навчання.

Курси підвищення кваліфікації за новими та оновленими програмами у 2021 році пройшли 14 032 педагоги області (з яких 760 – керівники закладів освіти, 13 272 – вчителі), відповідно у 2022 році – 15 086 педагогів (652 керівники та 14 434 вчителі).

Безпосередня робота щодо підготовки педагогічних працівників до реалізації нового стандарту розпочалася у листопаді 2021 року із навчання 223 тренерів-педагогів для здійснення комплексу заходів із підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які у подальшому мали забезпечувати реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Наступним етапом стала організація у період із 30 травня по 28 червня 2022 року серії вебінарів щодо особливостей роботи в умовах реформування базової середньої освіти для вчителів закладів загальної середньої освіти, які у 2022/2023 навчальному році мали навчати учнів 5-х класів. Навчанням було охоплено 8 806 педагогічних працівників. Усі відеозаписи вебінарів розміщено на ютуб-каналі Інституту, доступ до них здійснюється за допомогою інформаційно-освітнього навігатора (Професійна діяльність педагогічних працівників в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, 2022). Загалом викладені вебінари набрали понад 50 тис. переглядів, що не лише свідчить про значний інтерес до проведених заходів

педагогів з інших регіонів України, а й про постійне використання означених відеоматеріалів учителями Рівненської області.

Сьогодні Інститутом визначено стратегію модернізації системи безперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, спрямовану на мережеву взаємодію, пошук нового змісту та технологій співпраці з органами управління освітою територіальних громад, центрами професійного розвитку педагогічних працівників та закладами освіти. Це сприяє активізації творчого потенціалу кожного педагога, вдосконаленню й підвищенню його професійного розвитку та майстерності.

Важливим напрямом роботи став науково-методичний супровід педагогічних працівників шести пілотних закладів Рівненщини (Великоомелянський ліцей Великоомелянської сільської ради Рівненського району Рівненської області; Дубенський ліцей № 1 Дубенської міської ради Рівненської області; Рівненський ліцей № 1 Рівненської міської ради, Рівненський ліцей № 11 Рівненської міської ради; Рівненський ліцей № 18 Рівненської міської ради; Опорний заклад «Рокитнівський ліцей № 3» Рокитнівської селищної ради) в умовах інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня з теми «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» (*далі – Інноваційний проєкт*) (2021).

На першому (*організаційно-підготовчому*) етапі реалізації Інноваційного проєкту регіональні координатори від Інституту долучилися до створення освітніх програм закладів-учасників, навчальних програм і календарно-тематичних планів на основі модельних навчальних програм.

Із листопада 2021 року розпочався *формувальний етап* реалізації Інноваційного проєкту. Науково-методичний супровід пілотних шкіл було зосереджено на особливостях організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі базової освіти, зокрема щодо організації інтегрованого й інклюзивного навчання.

15 червня 2022 року задля ознайомлення педагогічної громадськості з процесом реалізації Інноваційного проєкту та поширення перспективного досвіду роботи щодо впровадження навчально-методичного забезпечення базової середньої освіти проведено круглий стіл з теми «Нова українська школа: підсумки та сподівання», в ході якого було підведено підсумки першого навчального року пілотування НУШ у 5 класах. Під час заходу обговорювалися такі важливі питання: формування в учнів ключових компетентностей та навичок майбутнього; застосування нових підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів; формування партнерських взаємовідносин між учителями, учнями та їхніми батьками; створення інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору.

Із метою реалізації завдань Концепції «Нова українська школа», нових державних освітніх та професійних стандартів працівниками Інституту щорічно проводилося понад 400 науково-методичних заходів з актуальних питань розбудови Нової української школи,

формування ключових компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти, особливостей оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, реалізації принципів педагогіки партнерства, застосування сучасних технологій, нових методик і форм роботи, а також підготовки до реалізації основних трендів сучасної освіти, серед яких – цифровізація освітнього середовища, змішане навчання, наукова освіта, соціально-емоційне й етичне навчання та критичне мислення.

У структурі науково-методичної роботи Інституту використовувалися такі форми роботи: регіональні та зональні школи новаторства керівних і педагогічних працівників; форум молодого педагога; школи управлінської та педагогічної майстерності; авторські творчі майстерні вчителів; педагогічні студії, воркшопи, наради; освітній хаб; постійно діючі консультпункти тощо.

В умовах особистісно орієнтованого та компетентнісного навчання змінюються підходи до оцінювання досягнень здобувачів освіти. Воно не лише має спрямовуватися на визначення якості результатів навчання (підсумкове оцінювання), а й забезпечувати надання зворотного зв'язку та супроводу дітям, сприяти створенню умов для розвитку їхніх талантів і здібностей (формувальне оцінювання). Особливістю оцінювання навчальних досягнень учнів із предметів освітніх галузей «Мистецька», «Фізична культура», «Соціальна та здоров'язбережувальна» є можливість відмовитися від нього взагалі або ж, за рішенням педагогічної ради, визначити власну шкалу оцінювання (Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, 2022).

Одним із можливих способів оцінювання навчальних досягнень учнів є чеклісти – дієвий спосіб систематизації роботи учнів у певному порядку й за відповідною інструкцією, що дозволяє максимально ефективно виконувати навчальні завдання. Чекліст підходить для використання як на уроці, так і в позаурочній роботі, у процесі самомотивації та контролю. Методика організації роботи за допомогою чеклістів відбувається за алгоритмом «прочитав – зробив» (виконання дій у строгій послідовності) або «зробив – позначив» (чек-бокси із відміткою про виконані дії). Чекліст відіграє важливе значення та є своєрідним інструментом мотивації. Такий методичний прийом оцінювання / самооцінювання допомагає виконувати окремі дії, що в подальшому становитимуть виконане завдання загалом, а також дає змогу учням подолати страх перед труднощами, отримати відповідний результат. Отож чекліст – це своєрідний план дій для повної концентрації над завданням.

Особливостям використання чеклістів у процесі оцінювання результатів навчання здобувачів освіти було присвячено низку науково-методичних заходів, учасниками яких стали як учителі пілотних шкіл, так і інші педагоги, які почали працювати за новим державним стандартом. Досвід використання чеклістів учительською Рівненською ліцею № 1 Ганною Опанасюк було покладено в основу підготовленого нею практичного путівника для вчителя «Використання чеклістів як елемент формуального оцінювання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

(Опанасюк, 2021).

Повномасштабне вторгнення країни-агресора в Україну вплинуло на плани діяльності Інституту, але не завадило їхньому втіленню в життя. Особливістю організації роботи у 2022 році були численні обговорення, вебінари, участь у педагогічних форумах, інструктивно-методичних нарадах щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів в умовах воєнного стану. Значна увага зосереджувалася на питаннях особистої безпеки, алгоритмах дій у надзвичайних ситуаціях, домедичної допомоги, мінної безпеки, а також надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Зокрема, працівниками Інституту було укладено «Абетку безпеки учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів» (Люшин, 2022) та запроваджено відкритий довготривалий проєкт «Техніки психологічної самопомоги».

Для формування готовності керівних і педагогічних працівників установ та закладів освіти до нового навчального року Інститутом щорічно проводяться Серпневі педагогічні студії. Робота учасників зазвичай проходить у 20 секціях. Модератори секцій акцентували увагу на стратегічних завданнях розвитку освіти регіону в умовах модернізаційних змін, шляхах реалізації завдань Нової української школи у новому навчальному році, роботі з типовою освітньою та модельними навчальними програмами, розробленні освітніх та навчальних програм закладом освіти, особливостях організації освітнього процесу в умовах імплементації Державного стандарту базової середньої освіти, створенні дієвої системи оцінювання для досягнення результатів навчання учнів, ціннісній складовій нової української школи як основи національної освіти, реалізації ресурсних можливостей спеціальної освіти.

Модернізація в епоху освітніх змін вимагає насамперед системного підходу до розвитку професіоналізму керівника нової генерації – педагога, менеджера, лідера. Так, дієвою формою роботи з управлінцями у сфері освіти став Відкритий університет керівників освіти Рівненщини (далі – *Відкритий університет*), серед пріоритетів роботи якого варто виокремити питання створення безпечного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти, реалізації його автономії (академічної, організаційної, кадрової, фінансової), професійної діяльності педагогічних працівників в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти. У межах Відкритого університету проводилися вебінари, управлінські практикуми, онлайн-зустрічі, інші методичні івенти; працював інтернет-клуб директорів закладів освіти «Нащадки спадщини В. О. Сухомлинського», роботу якого актуалізовано на проведенні інноваційного освітнього проєкту регіонального рівня з теми «Методична система В. О. Сухомлинського в Новій українській школі».

Своєрідним маркером переформатування методичної підтримки керівників закладів загальної середньої освіти став управлінський консалтинг «Актуальні питання освітнього адміністрування в умовах сучасних викликів». Оптиміальними формами інформаційної взаємодії учасників спільнот Відкритого університету, зокрема, стали: «гаряча лінія» підтримки педагогів із

питань організації освітнього процесу в період воєнного стану та важливих аспектів упровадження реформи «НУШ: базова середня освіта»; функціонування рубрики «питання – відповідь» на офіційному телеграм-каналі Інституту «РОІППО» (доступ – за покликанням: t.me/R_OIPPO).

Актуальним і пріоритетним у діяльності Інституту завжди було питання підтримки молодих педагогів. Для їхньої адаптації на початку педагогічної діяльності, підвищення інтересу до обраної професії та полегшення процесу фахового становлення щорічно у жовтні проводиться Обласний онлайн-форум молодих педагогів із теми «Сучасний урок в умовах реалізації компетентнісної парадигми освіти», мета якого – сприяти передачі досвіду творчих педагогів та ознайомленню із сучасними педагогічними практиками. Участь у форумі беруть понад 300 молодих учителів закладів загальної середньої освіти області.

Науково-методичний супровід інклюзивної освіти було спрямовано на реалізацію та поширення моделі інклюзивного навчання в закладах освіти, вдосконалення системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. Особливу увагу у 2022 році працівники Інституту акцентували на розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників із питань інклюзивної освіти, психологічної стійкості та готовності до формування безпечного освітнього середовища під час війни.

Так, у 2022 році Ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти було проведено: нараду для директорів спеціальних закладів загальної середньої освіти обласного підпорядкування та їхніх заступників, у ході якої було обговорено питання співпраці спеціальних закладів освіти з інклюзивно-ресурсними центрами, формування висновку про комплексну оцінку та проведення психолого-педагогічного консиліуму в спеціальних закладах освіти; серію тренінгів для керівників команд психолого-педагогічного супроводу з теми «Комплексний моніторинг супроводу дитини з особливими освітніми потребами в освітніх закладах: професійний підхід»; семінар-практикум із теми «Слабозорі діти в інклюзивному класі: роль учителя та асистента при формуванні освітнього середовища в умовах НУШ»; семінар-практикум з теми «Корекційна робота з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення в умовах сьогодення»; підсумкове засідання дослідно-експериментальної роботи «Науково-методичні засади створення моделі комплексної психолого-педагогічної та соціальної реабілітації й інтеграції дітей із загальними розладами розвитку (спектр аутизму)».

Наукова робота передусім спрямовується на науково-дослідну, дослідно-експериментальну та інноваційну діяльність науково-педагогічних і педагогічних працівників Інституту та закладів освіти області, що сприяє здійсненню педагогічних досліджень, всеукраїнських і регіональних експериментів і проєктів, створенню й поширенню нових практик та інновацій.

Крім того, у 2022 році Інститут розпочав роботу над новою науковою темою «Готовність до професійного саморозвитку педагогів Нової української школи на 2022–2026 роки» (державний реєстраційний номер 0122U200860).

Розширилася база учасників дослідно-експериментальної роботи, що стало можливим завдяки проведенню дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з теми «Професійна орієнтація у Новій українській школі» (5 закладів освіти), а також регіональних дослідницьких проєктів «Методична система Василя Сухомлинського в Новій українській школі» (71 заклад освіти) та «Забезпечення якості освіти в закладах освіти м. Рівне» (5 закладів освіти).

У межах реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на інституційному рівні налагоджено співпрацю із закладами освіти, оснащеними STEM-лабораторіями, організовано навчання вчителів із питань використання засобів навчання та обладнання для кабінетів природничо-математичних предметів.

Із метою популяризації STEM-освіти щорічно проводиться Всеукраїнський фестиваль «STEM-весна в Рівненській області», в межах якого проходить форум для вчителів природничих предметів з теми «STEM-освіта: досвід упровадження, перспективи розвитку».

Працівники Інституту та педагоги області презентували свої здобутки у ході зимових сесій «STEM-школа – 2022» та «STEM-школа – 2023» («Науково-орієнтована освіта: STEM-підхід», «Віртуальні STEM-лабораторії як компонент освітнього середовища», «Використання обладнання STEM-центру в освітньому процесі», «Науковий пікнік як форма впровадження STEM-освіти» тощо).

Завершено роботу науково-дослідної лабораторії освітніх технологій із теми «Компетентнісно зорієнтовані технології розвитку особистості в контексті Нової української школи». Учасниками лабораторії розроблено технологічний процес і психолого-педагогічні умови розвитку учнів Нової української школи на підставі компетентнісно орієнтованого підходу. Крім того, у 16 експериментальних закладах освіти розроблено, апробовано й упроваджено структурно-логічну модель освітнього середовища компетентнісно зорієнтованого розвитку особистості, реалізація якої в закладах загальної середньої освіти забезпечить педагогічні та психологічні умови всебічного розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти, розвиток індивідуальних здібностей та компетентностей кожного учня, залучення розвивальних процесів до навчання, виховання та соціалізації особистості учня.

Важливим аспектом у роботі Інституту в умовах реалізації нового стандарту залишається міжнародна, всеукраїнська та регіональна партнерська взаємодія. Працівники Інституту є активними учасниками міжнародних програм та проєктів. Продовжується активна співпраця з Британською Радою в Україні, Гете-Інститутом в Україні, Посольством Франції в Україні, Французьким Інститутом в Україні, Генеральним консульством Республіки Польщі в місті Луцьку, зарубіжними видавництвами (Oxford University Press, Cambridge University Press, National Geographic Learning, MM Publications, Express Publishing, Hueber, Hachette, CLE international, SJOGLOSSA), міжнародною освітньою компанією Pearson та її представником в Україні – міжнародним освітньо-методичним центром Dinternal Education.

Учителі області беруть активну участь у міжнародних проєктах, семінарах, тренінгах щодо викладання англійської мови як іноземної. Наприклад, у межах освітнього проєкту «Навчання англійської мови у новому контексті: базова середня освіта» відбулося підвищення кваліфікації вчителів англійської мови, головною метою якого стало забезпечення наступності та сталості у навчанні іноземних мов відповідно до Концепції «Нова українська школа». Британська Рада в Україні запропонувала оновлену модель підвищення кваліфікації вчителів англійської мови, одним із провідних методів якої є «перевернуте навчання», що передбачає: опрацювання статей, перегляд відео, виконання підготовчих завдань поза заняттями (асинхронний компонент); обмірковування, обмін думками / досвідом, загальні / групові дискусії, проєкти під час занять (синхронний компонент); проходження онлайн-курсу «Навчання англійської мови у новому контексті: базова середня освіта»; роботу на онлайн-платформі для вчителів; проведення онлайн-семінарів-практикумів.

У межах проєкту Британської Ради «Професійний розвиток вчителя англійської мови» на підтримку реформи «Нова українська школа» продовжує діяти програма «Підготовка наставників та супервізорів для вчителів англійської мови», мета якої – розбудова сталої системи наставництва та супервізії для вчителів англійської мови в Україні задля сприяння їхньому безперервному професійному розвитку.

Для реалізації Концепції «Нова українська школа» у межах Інноваційного проєкту на базі закладів загальної середньої освіти Рівненської області спільно з Британською Радою в Україні, видавництвом Кембриджського університету, Гете-Інститутом в Україні, посольством Франції продовжено підвищення кваліфікації для вчителів англійської, німецької, французької мов, а також методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти з метою надання методичної підтримки та організації пілотування матеріалів для вивчення іноземної мови в закладах освіти.

У межах співпраці зі Спілкою вчителів-полоністів Дрогобицької філії ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» організовано низку практичних семінарів, тренінгів та курсів підвищення кваліфікації для вчителів польської мови. Зокрема, на особливу увагу заслуговує онлайн-семінар із теми «Підручник польської мови як інструмент компетентнісного навчання».

У співпраці з Гете-Інститутом в Україні організовано підвищення кваліфікації для вчителів німецької мови, які у 2022/2023 навчальному році працюють у 5-х класах, із теми «Викладання німецької мови як іноземної в сучасних реаліях: лексичні та граматичні ігри на уроках німецької мови».

Рівненський ОППО активно співпрацює із посольством Франції в Україні та Французьким Інститутом в Україні. Учителі французької мови області брали активну участь у всеукраїнських та міжнародних заходах, навчальних семінарах, вебінарах, робочих зустрічах та конференціях.

Продовжено реалізацію Програми PRO FLE в Україні – спільного проєкту Посольства Франції та Міністерства освіти і науки України, розробленого

Міжнародним центром педагогічних досліджень CIEP (Франція) у співпраці з Національним центром дистанційної освіти CNED (Франція) з метою підвищення кваліфікації вчителів та викладачів французької мови як іноземної за допомогою цифрових технологій.

Задля всебічного розвитку та формування наскрізних умінь здобувачів освіти у співпраці з The LEGO Foundation в Україні проведено навчання щодо впровадження в освітній процес закладів освіти ігрових і діяльнісних методів навчання. Використання означених методів навчання досить важливе на адаптаційному циклі базової середньої освіти та сприяє забезпеченню наступності між початковою і базовою середньою освітою.

На допомогу всім учасникам освітнього процесу на сайті Інституту створено рубрику «Нова українська школа», де систематизовано напрацьовані матеріали, розміщено відеотеку з презентаційними навчальними матеріалами, сформовано цифровий репозитарій для використання в освітньому процесі закладів ЗСО, а також інформаційний ресурс кращих практик із розвитку педагогічної майстерності.

Усього для базової середньої освіти розроблено та розміщено на вебсайті Інституту 35 методичних рекомендацій і матеріалів, а також 3 навчально-методичних посібники. Зокрема, на особливу увагу заслуговує навчально-методичний посібник «Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів» (2022), в якому представлено методичні матеріали, спрямовані на допомогу вчителям у створенні нового освітнього середовища в базовій школі, забезпеченні на уроці активної взаємодії учасників освітнього процесу, використанні діяльнісного підходу в навчанні. Схарактеризовано оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів у межах формуального та підсумкового оцінювання, особливості партнерської взаємодії з батьками, організацію наскрізного виховного процесу в базовій школі. Посібник розміщено у вільному доступі як на сайті Інституту, так і на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Крім того, працівники Інституту в межах соціального проєкту «Активні парки – локації здорової України», що входить до загальнонаціональної програми Президента України «Здорова Україна», долучилися до написання навчально-методичного посібника «Порядник для вчителя фізичної культури Нової української школи» (авт.: Є. В. Баженков, Г. А. Коломоєць, А. А. Боляк, М. Ю. Профорук, А. А. Ребина, В. В. Дерев'яноко) (2022), якому надано гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі». Означений посібник покликаний допомогти вчителю фізичної культури у проведенні уроків і спортивних заходів, зокрема містить матеріали, спрямовані на підвищення в учнів середнього шкільного віку мотивації до збереження й зміцнення здоров'я, підвищення їхньої працездатності, формування соціальної активності та свідомості, створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності у повсякденній діяльності.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зауважимо, що в умовах реформування вітчизняної системи освіти змінюються цільові орієнтири, уточнюються зміст освіти, модернізуються умови провадження

освітнього процесу. Проте незмінним залишається одне – потреба у професійних педагогах, здатних до швидкого й адекватного реагування на зміни.

На етапі реалізації Державного стандарту базової середньої освіти досягнення цього завдання значною мірою залежить від закладів післядипломної педагогічної освіти. У зв'язку з цим Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти впродовж 2021–2022 років забезпечив багатовекторність навчально-організаційного та науково-методичного супроводу педагогів, зокрема здійснювалася робота як у ході традиційних курсів підвищення кваліфікації, так і завдяки проведенню циклів семінарів, практикумів, тренінгів, вебінарів, майстер-класів тощо. Окремим пріоритетним напрямом стало створення методичних матеріалів, посібників, електронних освітніх ресурсів щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі базової середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень. Загалом науково-методичне та навчально-організаційне забезпечення підготовки вчителів 5–6 класів є невід'ємним складником реформування базової середньої освіти в Україні. Надаючи вчителям необхідну підтримку, забезпечується сприяння успішності реформи, доступ підростаючого покоління до освіти, необхідної для реалізації в сучасному світі. Означена робота повинна продовжуватися і надалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.07.2023).

Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.07.2023).

Професійна діяльність педагогічних працівників в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти: інформаційно-освітній навігатор для керівних та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які у 2022/2023 навчальному році працюватимуть у 5–6 класах. (2022) / упоряд. Н. Басараба. Рівне. 34 с.

Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня з теми «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 № 406. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/21.04/Nakaz_406_02_04_2021.pdf (дата звернення: 20.07.2023).

Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої

освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 01.4.2022 № 289. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-osinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 20.07.2023).

Опанасюк, Г. (2021). Використання чек-листів як елемент формуального оцінювання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут». URL: <https://bit.ly/3lrLF39> (дата звернення: 16.07.2023).

Абетка безпеки в закладах освіти: збірка інфографіки. (2022) / уклад. М. О. Люшин. Рівне: РОІППО. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1w10hQ21KAdYcAhrIjAH1ZTOkJkquevKM?usp=share_link (дата звернення: 16.07.2023).

Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів. (2022) / за ред. А. Черній; відп. за вип. В. Салтисева. Рівне: РОІППО. 168 с. URL: <https://www.roippo.org.ua/images/downloads/nush/baz/dla-vcitela.5-6-klasi.pdf> (дата звернення: 15.07.2023).

Порадник для вчителя фізичної культури Нової української школи / авт.: Є. В. Баженов, Г. А. Коломоєць, М. Ю. Профорук та ін. Щодо надання грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі: лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 19.08.2022 № 22.1/12-Г-343».

REFERENCES

Pro deaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity [On some issues of state standards of comprehensive general secondary education: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 20.07.2023). [in Ukrainian].

Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku [On the approval of the Concept of implementation of state policy in the field of general secondary education reform «New Ukrainian School» for the period until 2029 year]: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14.12.2016 № 988-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (data zvernennia: 20.07.2023). [in Ukrainian].

Profesiina diialnist pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh realizatsii Derzhavnogo standartu bazovoi serednoi osvity: informatsiino-osvitnii navihator dlia kerivnykh ta pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity, yaki u 2022/2023 navchalnomu rotsi pratsiuvatymut u 5–6 klasakh [Professional activities of teaching staff in the conditions of implementation of the State Standard of Basic Secondary Education: an informational and educational navigator for managers and teaching staff of general secondary education institutions working in the 2022/2023 academic year of 5–6 grades]. (2022) / uporiad. N. A. Basaraba. Rivne. 34 s. [in Ukrainian].

Pro realizatsiiu innovatsiinoho osvitnoho proiektu vseukrainskoho rivnia z temu «Rozroblennia i vprovadzhennia navchalno-metodychnoho zabezpechennia dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity v umovakh

realizatsii Derzhavnoho standartu bazovoi serednoi osvity [On the implementation of the innovative educational project of the all Ukrainian level on the topic «Development and implementation of national-methodical security measures for the establishment of comprehensive secondary education in the conditions of implementation of the State standard of basic secondary education»]; nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 02.04.2021 № 406. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/21.04/Nakaz_406_02_04_2021.pdf (data zvernennia: 20.07.2023). [in Ukrainain].

Pro zatverdzhennia metodichnykh rekomendatsii shchodo otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen uchniv 5–6 klasi, yaki zdo buvaiut osvitu vidpovidno do novoho Derzhavnoho standartu bazovoi serednoi osvity [On the approval of methodological recommendations regarding the assessment of educational achievements of students of 5 — 6 degree who are receiving education in accordance with the new State Standard of Basic Secondary Education]; nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.4.2022 № 289. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-5-6-klasiv-yaki-zdobuvayut-osvitu-vidpovidno-do-novogo-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (data zvernennia: 20.07.2023). [in Ukrainain].

Opanasiuk, H. (2021). Vykorystannia chek-lystiv

yak element formuvalnoho otsiniuvannia na urokakh integrovanoho kursu «Zdorovia, bezpeka ta dobrobut» [The use of checklists as an element of formative assessment in the lessons of the integrated course «Health, safety and well-being»]. URL: <https://bit.ly/3lrLF39> (data zvernennia: 16.07.2023). [in Ukrainain].

Abetka bezpeky v zakladakh osvity [Alphabet of safety in educational institutions]; zbirka infohrafiky. (2022) / uklad. M. O. Liushyn. Rivne: ROIPPO. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1w10hQ2IKAdYcAhrIjAH1ZTokJkquevkm?usp=share_link (data zvernennia: 16.07.2023). [in Ukrainain].

Nova ukrainska shkola: putivnyk dlia vchytelia 5–6 klasiv [New Ukrainian school: guide for teachers of 5–6 grades]. (2022) / za red. A. Chernii; vidp. za vyp. V. Saltysheva. Rivne: ROIPPO. 168 s. URL: <https://www.roippo.org.ua/images/downloads/nush/baz/dla-vcitela.5-6-klasi.pdf> (data zvernennia: 15.07.2023). [in Ukrainain].

Poradnyk dlia vchytelia fizychnoi kultury Novoi ukrainskoi shkoly» [Advisor for physical education teachers of the New Ukrainian School] / avt.: Ye. V. Bazhenkov, H. A. Kolomoiets, M. Yu. Proforuk ta in. / lyst DNU «Instytut modernizatsii zmistu osvity» vid 19.08.2022 № 22.1/12-H-343 «Shchodo nadannia hryfa «Skhvaleno dlia vykorystannia v osvitnomu protsesi» (data zvernennia: 16.07.2023). [in Ukrainain].

Дата надходження до редакції: 05.09.2023

УДК 37.014.1:373.5:005.591.6

DOI: 10.37026/2520-6427-2023-115-3-10-14

Yuriy ZAVALEVSKY,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
First Deputy Director,
State Scientific Institution «Institute of Education
Content Modernization»,
Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1904-6642

e-mail: zavalevsky2@gmail.com

REGULATORY AND LEGAL PROVISION OF INNOVATIVE ACTIVITIES IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Abstract. The article is devoted to the coverage of issues of state policy in the field of education regarding the current state of regulatory and legal support of innovative activity in institutions of general secondary education and the scientific and practical task of substantiating recommendations for the development of innovative activity in Ukraine.

The areas of improvement of regulatory and legal support regarding the formation of the state innovation policy, development, stimulation of innovative activity in Ukraine, the use of the results of scientific research, and new competitive developments have been analyzed; definition of the concepts «innovation», «innovative activity»,

«educational innovation», «state educational policy».

Attention is focused on the priority areas of innovative activity at the industry level in the field of education: innovative learning technologies; interactive learning methods using information technologies; creation of computer-oriented methods of learning systems for various subjects and academic disciplines; development of the implementation of the latest didactic models and technologies of specialized training in educational institutions; development of software tools for educational and scientific purposes, the latest programs, textbooks, manuals and methodical materials of a new generation, the need to introduce innovative technologies in the development of the educational